

**INTERNATIONAL
HOUSE
TURKU**

Ajankohtaista kotoutumislakien uudistamisesta

Mika Helva 3.9.2024

Kotoutumis- ym. lait ovat uudistumassa

- Ensi vuoden alusta tulee voimaan uusi kotoutumislaki, johon on tehty jo sen hyväksymisen jälkeen muutoksia.
- Ollaan antamassa viisi asetusta, jotka täsmentävät kotoutumislakia.
- Ulkomaalaislakia ollaan uudistamassa.
- Kansalaisuuslakia ollaan uudistamassa.
- Valmistelussa on lisäksi maahanmuuttajien sosiaaliturvaan ym. liittyvät kirjaukset.

Uusi kotoutumislaki ja kunnan tehtävät

- Kunnan velvoite huolehtia maahanmuuttajien ja kotoutujien yleisestä neuvonnasta.
- Velvoite laatia palvelutarvearvio tai monialainen palvelutarvearvio.
- Kotoutumissuunnitelma tai monialainen kotoutumissuunnitelma sekä mahdollisesti perheen kotoutumissuunnitelma.
- Kotoutumista edistävien palvelujen ml. kotoutumiskoulituksen järjestäminen.
- Monikielinen yhteiskuntaorientaatio.
- Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleen tuki.

Uusi kotoutumislaki ja kunnan tehtävät

- Sopimus kuntaan ohjaamisesta ja kotoutumisen edistämisestä.
- Kotoutumisen edistäminen kunnassa ja kotoutumisohjelma.
- Kunnan maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen yhteistyöryhmä.

Kotoutumisohjelman sisältö

- Kotoutumisen palvelutarpeen ja osaamisen arviointi (laissa osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi) tai monialainen kotoutumisen palvelutarpeen ja osaamisen arviointi
- Edellisen pohjalta laadittava kotoutumissuunnitelma sekä sen monialainen versio
- Monikielinen yhteiskuntaorientaatio
- Kotoutumiskoulutus ja siihen sisältyvä kielitaidon päättötestaus
- Muuta koulutusta ja palveluita, jotka edistävät suomen ja ruotsin kielen osaamista, lukuja kirjoitustaitoa, yhteiskunta- ja työelämävalmiuksia sekä työllistymistä ja yrittäjyyttä
- Kotoutumisohjelman aikaista ohjausta ja neuvonta.

Kotoutumislain uudistuksia

- Kotoutumisajan lyhentäminen vuodella.
- Kotoutumiskoulutukseen tulee kielikoe.
- Tulkitsemisaikaa ja kustannuksia alennetaan ja kunnat/työvoimaviranomaiset voivat periä maksun perusteitta käyttämättä jätetystä palvelusta.
- Lisätään kotoutumisen omatoimisuutta ja tehdään se velvoittavaksi
- Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen aikuistumisen tuen ikärajaa alennetaan 25 vuodesta 23 vuoteen.
- Pakolaisten toimeentulotuki lyhennetään kolmesta yhteen vuoteen.

Kotoutumislain asetuksia

- Asetus osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sekä monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sisällöstä ja toteuttamisesta.
- Asetus monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällöstä ja toteuttamisesta.
- Asetus alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen lapsen edustajan palkkion maksamisen perusteista ja palkkion suuruudesta, korvattavista kuluista sekä menettelystä palkkion maksamisessa ja kulujen korvaamisessa.
- Asetus laskennallisen korvauksen perusteista ja maksatuksesta.
- Asetus kotoutumisen edistämisen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista tiedoista

Ulkomaalaislain uudistus

- Ulkomaalaisen työntekijän on poistuttava Suomesta, kun työsuhde loppuu eikä hän ole 3 kk:n kuluessa solminut uutta työsuhdetta. Aika on kuusi kuukautta kaikilla yli kaksi vuotta Suomessa työperusteisella oleskeluluvalla olleilla sekä erityisasiantuntijoilla ja yritysten ylimmällä ja keskijohdolla.
- Lisäksi työnantajalle säädetään velvollisuus ilmoittaa työttömyydestä Maahanmuuttovirastolle ja työperusteisten lupien työnteko-oikeus laajennetaan työvoimapula-aloille alkuperäisen työlupa-alan lisäksi.

Kansalaisuuslain uudistus

- Asumisajan pidennys kahdeksaan vuoteen (vain oleskeluluvalla tapahtunut oleskelu ja vähennetään ulkomaanpäivien määrä).
- Toimeentuloedellytysten ja muiden ehtojen tiukennukset (toimeentuloedellytysten tiukennus, aktiivinen oman henkilöllisyyden selvittäminen, nuhteettomuusedellytysten tiukentaminen ja kansalaisuuden menettämisen ehtojen kiristäminen).
- Kansalaisuuskokeen käyttöönotto

Lainsäädännön jatkokehittäminen

- Kotoutumislakiin ja -järjestelmään tehdään korjaukset, joissa painopistettä siirretään tulijan oikeuksia painottavasta järjestelmästä tulijan velvollisuuksia ja omaa vastuuta painottavaan järjestelmään
- Toteutetaan kotoutumispalvelujen uudistus, jossa järjestelmää tehostetaan ja rahoitus kootaan yhteen kanavaan.
- Huomioidaan kirjaus kotoutumistuen keston lyhentämisestä ja kotoutumiskoulutuksen järjestäjälle myönnettävän rahoituksen muuttamisesta osin tulosperusteiseksi.

Lainsäädännön jatkokehittäminen

- Selvitetään lain muuttaminen niin, että kotoutumisen suunnitelmia tehdään vain yksi. Esimerkiksi erillisestä alkukartoituksesta luovutaan.
- Parannetaan maahanmuuttajaätien asemaa osana kotoutumispalveluiden kokonaisuudistusta.
- Edistetään kotoutumispalveluihin kuuluvan kielikoulutuksen saatavuutta työpaikoilla.
- Oppilaitosten osaamista ja kokemusta hyödynnetään lähtömaa-, kielikoulutus- ja kotoutumiskoulutusten toteuttamisessa.

Lainsäädännön jatkokehittäminen

- Lisätään ruotsinkielistä kotoutumiskoulutusta.
- Varmistetaan, että kotoutuminen on mahdollista molemmilla kotimaisilla kielillä. Tavoitteena on, että noin 5 – 10 prosenttia kotoutuu ruotsin kielellä. Viranomaisten tulee selkeämmin tiedottaa mahdollisuudesta kotoutua myös ruotsiksi. Maahanmuuttajien tulee saada valita, millä kielellä kotoutuu.
- Kotoutumisen mittareina seurataan työllistymistä, koulutustasoa ja sosiaalitukien käyttöä.

Lainsäädännön jatkokehittäminen

- Kotoutumisen edistämiseksi eriytetään maahanmuuttajien ja Suomessa pysyvästi oleskelevien sosiaaliturvaa ja -etuuksia perustuslain reunaehdot huomioiden.
- Toteutetaan toimeentulotuen ja työmarkkinatuen korvaaminen maahanmuuttajille kotoutumistuella, johon sisällytetään kannustin ja velvoite kotoutumiseen.
- Työmarkkinatuen nettotasoa saatetaan vastaamaan perustoimeentulotuen perusosan tasoa.
- Riittävä ja todennettu kotimaisen kielen osaaminen nostaa työmarkkinatuen nykyiselle tasolle.

Lainsäädännön jatkokehittäminen

- Tehostetaan toimeentulotuen ja työmarkkinatuen alentamisen käyttöä sanktiona, jos maahanmuuttaja ei noudata kotoutumissuunnitelmaansa, osallistu kielikoulutukseen tai suorita päättötestausta määräajassa hyväksytysti.
- Varmistetaan, että työnhakua ja työn vastaanottamista koskevat velvoitteet astuvat voimaan heti oleskeluluvan saamisen jälkeen, eivätkä ne katkea kotoutumisjaksolla tarjottavien palveluiden ajaksi.
- Nostetaan maahanmuuttajataustaisten lasten osallistumisastetta varhaiskasvatukseen, sillä se tukee koko perheen kotoutumista ja kielenoppimista.

Lainsäädännön jatkokehittäminen

- Huolehditaan, että toimeentulotukea saavien alle kouluikäisten lasten vanhemmat ohjataan työmarkkinoille.
- Toteutetaan Norjan mallin käyttöönotto siten, että oikeus kotihoidontukeen alkaa usean vuoden asumisajan jälkeen.

Kotoutumiskoulutuksen rahoitus

- Työvoimakoulutuksena järjestettävän kotoutumiskoulutuksen arvioitu kustannus rahoitetaan kunnille pääosin peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän vieraskielisyyskriteerin perusteella. Kansainvälistä suojelua saavien ja heihin rinnastettavien henkilöiden kotoutumiskoulutuksen rahoitus jyvitetään osaksi kunnalle maksettavaa laskennallista korvausta.
- Työvoimakoulutuksena järjestettävän kotoutumiskoulutuksen rahoitus muutos kevään 2024 kehysriihessä: laskennalliseen korvaukseen sisällytettävän kotoutumiskoulutuksen määrärahan taso lasketaan vuoden 2023 kustannusten tasolle (huomioidaan asetusvalmistelussa).

Kotoutumiskoulutuksen rahoitus

- Kotoutumislain kokonaisuudistuksen yhteydessä vapaan sivistystyön laki muuttuu siten, että opiskelu VST-oppilaitoksessa on maahanmuuttajalle maksutonta ja oppilaitos saa 100 % valtionosuuden myös viimeisen kotoutumissuunnitelman jälkeen enintään yhden vuoden ajalta (tämä muutos tehtiin, koska kotoutumissuunnitelman enimmäiskesto lyhenee).
- Lisäksi 100 % valtionosuuden (ja opiskelijalle maksuttoman opiskelun) uutena edellytyksenä on, että koulutuksissa noudatetaan kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai vst:n lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuosittelusta ja että henkilöllä on voimassa oleva kotoutumissuunnitelma (tarvittaessa +1 v. ajalta viimeisen kotoutumissuunnitelman päättymisen jälkeen).

Muunkieliset Turun kasvun moottoriksi